

Wien, 11. Februar 1562

Von Hans Dernschwam

Abschrift: UB Leiden, Voss. Chym. F. 23, fol. 125v-130v.

Praestantissimo ac Doctissimo Domino Hieronimo Wolffio Augustae degenti Domino et amico obseruandissimo. Augustae.

Salute et obsequiorum meorum commendatione praemissa, praestantissime ac doctissime Domine Wolffi. Debussem equidem, ut par erat, diutissimè ad tuae praestantiae priores, et quasi inueteratas literas, respondisse. Sed enim dum aliam adhuc scribendi occasionem expectarem, nempe aeditionem Gregorae, quae tunc parabatur, incidi in diurnam expectationem, in Pythagoricum quoddam silentium, ita ut quasi mei officij oblitus in hunc usque diem omnino obmutescerem. Attamen nihilominus me gratissimum semper debitorem agnoscas. Non feriatus tamen interim, quin ipsi Domino Anthonio Fuggero propter Gregoram molestus essem, eum sedulo adhortando, quo uigiliae istae tuae in Gregoram collocatae matrius in lucem prodirent. Qua quidem mea importunitate et Domino sollicitudinem ingessi, ut literis suis ad me datis testaretur, moram istam eo inuito accidisse, inque aliam culpam reijciens. Eo uero uita functo, non minus Dominos iuniores, paterni instituti admonui, inuitato ad hoc etiam Domino Io[anne] Iacobo Fuggero. Cumque eos omnes faciles comperissem, (nam medio Iacobo Saurzapf mihi renunciare fecerunt, ut rebus alijs magis necessarijs dispositis, et praeter quae expeditis, ipsis quamprimum rem Gregorae curae fore, datumque esse id negotij conficiendi Domino Iohanni Fuggero, quemadmodum et ipse postea ad me scribens, bene sperare iussit) Quo responso non parum exhilaratus sum. Auxerunt mox postremae tuae literae hanc meam laetitiam mirificè, quibus significasti, cum Domino Oporino de re impressoria transactum fuisse, ita ut quasi p[re]gaudio gestiens exilirem, tuaeque faeturae ex animo gratularer, propterea quod omnes docti tibi quam maximas imo perpetuas habituri sunt gratias, nec non pro tuis assiduis laboribus condignum praemium precaturi Wolffiumque pro tantis meritis et beneficijs ad astra usque exaltaturi sint. Gregoram nunc optimo ordine sequeretur Chalcocondyles, si illi in fine adijceretur, quo tandem continua historia Graeci imperij haberetur, usque ad eius excidium. Et quia Graeci codices mutili et hiantes in aliquot locis, ab autore ipso, studiosè relict[i], nec non mendose transscripti uideantur (quod et D. Gundelius conquestus est) non obstant lacunae, praetermittendus erit Graecus textus, sufficeret latina translatio D. Gundelij si placeret. Quae in marginibus quaedam non indigna (unde ueluti chronologia apto texi posset totius belli) adnotata uisa est habere: in qua etiam Graecobarbara siue semiTurcica nomina diligentius animaduersa feruntur. Oppressa autem fuit uersio illa, non sine magna molestia autoris, quod eum Clauserus cum sua anteuerisset. Eo autem nunc demortuo, poterit sine iniuria D. Gundelij translatio in locum alterius substitui, quo iustum uolumen una cum Gregora efficeretur, nisi fortè sumptibus paulò maioribus parceretur. Epistolam autem nuncupatoriam ad Imp[eratorem] nostrum Ferdinandum scriptam autor certis de causis omisit, nempe propter Wymanstadium, ne eius mentione Imp[erator] offenderetur, quia ab officio Cancellariatus et aula remotus fuerat. Quicquid autem statueritis de impressione Chalcocondilis, cuperem, quantum sine molestia tua fieri potest, certior reddi. Si uero sumptus impressionem remorabuntur, velim ut autographum (quod est apud Dominos haeredes) mihi iterum remitteretur, ne fortè casu intercideret. Et mihi D. Gundelius tandem succenseret, quod ipse tempore suo repetiturus sum. Caeterum et illud non duxi praetermittendum, quod absque dubio tuae praestantiae non erit ingratum. Euolui ante duos annos apud Cuspiniani haeredes quasdam ueteres disceptas

chartas, inter quas et Maximiliani Imperatoris certa literarum fragmenta repperi. In quibus Zonarae mentio facta fuerat, unde ea collegi et excerpti, ut in speciali scheda praesentibus literis inclusa, uidere licet. Intellexerat autem Imperator Maximilianus, Budae in Bibliotheca Mattheiae Regis Hungariae, extare Zonaram, cuius cognoscendi desiderio captus, illum à Wladislao tunc rege Hungariae per Ioannem Cuspinianum (qui tunc Oratoris munere fungebatur) Anno 1513 mutuo impetraverat. Postquam autem Zonaras Wiennam productus fuissest, non adeptus est Imperator ad historiam imperatoriam pro uoto interpretem. Sed quod imperator assequi non potuit, tu solus sub alio mecenate magna cum admiratione et laude praestitisti. Licet Bilibaldus Byrckhaymerus Imperatori insinuatus, atque labor iste destinatus fuissest, nec non et Angelus Cospus, qui tunc in Hungaria Anno 1515 apud Hieronimum tunc Dominum meum Diodorum Siculum uertebat, à Cuspiniano productus fuissest, nihil tamen actum est, et res in longum dilata. Interim Wladislaus Anno 1516 et post eum mox Maximilianus Anno 1519 mortem obierunt. Remansit sic utrumque quasi sub auaro tute Regius iste Budensis Zonaras occultatus apud Cuspinianum. Quo etiam demortuo, et haeredes ipsius post obsidionem Wiennensem, omnem parentis bibliothecam, cuidam Io[anni] Fabro Episcopio Wiennen[si] uilissimo precio uendiderunt. A quo exul iste Zonaras, per Alexandrum Brassicanum alienatus, et quoque occultatus, ad fratrem suum Ludouicum non honestiori titulo peruenit. Qui etiam ex spolijs Budensis Bibliothecae lucrum quaerens, cum Zonare paulò iniquiorem auctionem constitueret (nempe pro quadraginta aureis Hungaricis numis) atque Dominus Io[annes] Iacobus Fugger (qui alias tale habebat exemplar) tanto precio absterritus, quasi neglectui poneret, et ego Anno 1551 à Domino Antonio Fuggero de licitando Zonara in mandatis haberem, ut illum pro se emerem, sed mea persuasione non repertus est usquam amplius apud Brassicani haeredes, delituit autem alicubi (nescio apud quem). Postquam autem inter caeteros eruditos D. Caspar à Nydpruck, illud Cantacuzeni exemplar (quod mecum Anno 1555 Constantinopi Wiennam attuleram) conspicatus esset intelligeretque Zonaram translatum iri, vltro Budense nobile illud exemplar Mattheiae Regis protulit, mihi tradidit, ad Dominum Antonium Augustam mittendum, quod et feci. Is est ille codex quem tu Wiennensem appellasti in praefatione. Indolui plurimum quod mihi antequam Zonaras ederetur, non uenerit in mentem talia significare. Praeterea quod ad mei mentionem attinet, nullum est meum in te meritum, cur ullam unquam nominis celebritatem (ob allatos tantummodo libros graecos) expetere deberem, quanto minus ex arrogantia ambire liceret. Quia non in literarum, sed solummodo prophanis in studijs et negotijs dominorum meorum in Hungaria uersatus, inertem et ignauam consumpsi aetatem. Si uero propterea popularis aura mihi captanda, quod Graecos autores Constantinopi attulerim, comparabor mox caeteris inanis gloriolae cupidis, et in aëre piscantibus, meque similem illi, qui ex incendio templi Ephesiae Diana nomen sibi quoque in orbe parare uoluerit, indicaturus, licet non parua discrimina et pericula, simul atque molestos et anxiros labores in Turcica ista profectione et peregrinatione proprijs sumptibus ad incertum casum obierim ac sustinuerim, libros quoque illos Graecos proprijs pecunijs coemptus, summo cum metu uix eduxerim. Attamen abunde desiderio meo satisfactum esse puto, dummodo libros illos cum toto orbe, tua duntaxat opera, nunc latinè contigit legere, quibus reliquam aetatem in angulo residens consolor. Succensere autem mihi potius deberes, et pro...mio me ineuctua perstringere, et tanquam alteri exploratori et instigatori, delationes dicam mihi scribere, quod Dominus Antonius F[ugger] molestum illum laborem de uertendis graecis autoribus, humeris tuis imposuerit, tua nimirum multo utiliora et iucundiora studia interruperit, atque ego in parte incitator et stimulator horum laborum fuerim. Sed utrumque modo commodum labori responderet (quo nil potius mihi esset) sperarem te mihi placabiliorem fore, inque gratia tua me permansurum. Rogo itaque ut temerarium illud meum incitabulum aequi bonique consulere uelis, quia in magna tua laude perpetuo ponetur, quod tu conatus Imp[eratoris] Maximiliani perfeceris imò et superaueris, quia non tantum Zonaram, sed et Choniaten, atque Gregoram breuissimo tempore latinitate donasti. Sic enim fuit in fatis. Praeuertisti etiam

quendam Romanum sacrificulum Benedictum A... in vertendo Zonara, qui multis annis uix medianam partem stipendio Cardinalis Ferrariensis absoluerat, ut ab amico quodam percepit. Sat laudis praestantissime Domine Wolffi tribuisti mihi in praefatione Zonarae, ut ne quid ultra cupere debeam. Ob singularem etiam fauorem, (si modo sine iactantia liceret proferre) decorarunt me non minus immerita laude, optimus senex Sebastianus Munsterus propter Onkelum Chaldeum, nec non et humanissimus uir Io[annes] Oporinus (subornato Brusschij carmine) propter consules et Austriae Cuspiniani. Allusit et Alexander Chartophilax Constantinopolitanus in quadam graeca epistola ad cognomen meum, quod spongia aquam attraheret, ego uero optimos quosque libros conquirerem. Est autem haec Epistola post genealogiam Theodosij Imp[eratoris] adscripta, duabus tum chartis apud Dominos: Et illa tua praest[antia] legere dignetur. Est apud me breuis tractatus Marsilij Patauini (qui et defensorem pacis conscripsit) De translatione imperij Ro[mani] manu scriptus in membranis Anno 1408. Quod si is antea non est impressus, seruiet aliquando ad Imperatoriam Historiam elucidandam, quamuis et Lupuldus (forte posterior) simile tractauerit argumentum etc. Si antiquitatibus delectaris, quarum paucas unā cum comitibus meis in Turcica ista peregrinatione ex marmoribus tam Graecè quam Latinè transscripsi, ubi nobis obiter in itinere, et publica tantum uia obuiam factae sunt, usque Constantinopolim, et Amasiam ultra mare, patriam olim Strabonis, quo ulterius non progressi sumus, hae etiam reperientur apud Dominos. Ex his excerpti unam incognitis literis, Gothicis similibus, quae fuit in diuersorio nostro Constantinopoli. Tales literas fortè septentrionales docti cognoscere possent, si cui ostenderentur. Postremo rogo ne aegrè ferre uelis nimiam et odiosam meam garrulitatem, hisque me tuae praestantiae commendo. Vale ex Wienna 11. die mensis Februarij Anno etc. 1562.

Tuae praestantiae
Deditissimus
Ioannes Dernschwam.

Post scripta.

Gunstiger lieber herr Hieronymus Wolffius, ich hab mit dieser Post auff datum den 11. tag Februarij dem herren Hans Fugger auch des Chalcondiles halben, alle meinung auch kurtzlich geschrieben, Obs s[eine] g[naden] wolt lassen zu dem Gregora hinden antrucken, vnd doch allein die Lateinische Version Gundelij, vnd nicht den griechischen text. Derhalben möcht ich mit s[einer] g[naden] daraus reden, was sich s[eine] g[naden] entschliessen wirdt. Ich acht der herr Oporinus wirdt sich auch nicht weigernn, werdt ihr mir zu gelegner zeit wissen widerumb anzuseigen. Datum ut supra

Hanns Dernschwam.